

11. Виявлення суб'єктами первинного фінансового моніторингу фінансових операцій, що можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів

11.1. Загальні вимоги законодавчих актів України стосовно порядку виявлення суб'єктами первинного фінансового моніторингу фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу, та фінансових операцій, що можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів

Єдиним законодавчим актом України, який визначає обов'язки всіх суб'єктів фінансового моніторингу та який, зокрема, регламентує як дії суб'єктів первинного фінансового моніторингу, так і їх обов'язки стосовно виявлення фінансових операцій, що можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, а також дає поняття, що таке фінансові операції та які саме з цих операцій підлягають фінансовому моніторингу, є Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом».

Отже, з метою з'ясування питання, які саме операції необхідно виявляти, детально розглянемо положення цього закону.

Стаття 5 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом», зокрема, визначає, що суб'єкт первинного фінансового моніторингу повинен встановити правила проведення внутрішнього фінансового моніторингу та забезпечити проведення внутрішнього фінансового моніторингу.

Стаття 1 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом», зокрема, визначає, що внутрішній фінансовий моніторинг — це діяльність суб'єктів первинного фінансового моніторингу по виявленню, відповідно до цього закону, фінансових операцій, що підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу, та інших фінансових операцій, що можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів.

Стосовно останніх, обов'язки суб'єкта первинного фінансового моніторингу визначений у ст. 8 та ст. 12 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом», а саме:

- внутрішній фінансовий моніторинг може здійснюватися й щодо інших фінансових операцій (крім тих, що мають ознаки фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу), коли у суб'єкта первинного фінансового моніторингу виникають підстави вважати, що фінансова операція проводиться з метою легалізації (відмивання) доходів;
- у випадку, коли у працівників суб'єкта первинного фінансового моніторингу, який здійснює фінансову операцію, виникають мотивовані підозри, що фінансова операція здійснюється з метою легалізації (відмивання) доходів, суб'єкт первинного фінансового моніторингу зобов'язаний надавати Державному комітету фінансового моніторингу України інформацію про таку фінансову операцію.

Зазначимо, що ст. 1 та ст. 2 цього Закону визначено, що:

- легалізація (відмивання) доходів — вчинення дій (віднесених до таких цим Законом та наведених нижче), з метою надання правомірного вигляду володінню, користуванню або розпорядженню доходами або дій, спрямованих на приховування джерел походження таких доходів;
- до легалізації (відмивання) доходів цим законом відносяться дії, спрямовані на приховування чи маскуванню незаконного походження коштів або іншого майна чи володіння ними, прав на такі кошти або майно, джерела їх походження, місцезнаходження, переміщення, а так само набуття, володіння або використання коштів або іншого майна, за умови усвідомлення особою, що вони були доходами;
- доходи — це будь-яка економічна вигода, одержана внаслідок вчинення суспільно небезпечного протиправного діяння, що передує легалізації (відмивання) доходів), яка може складатися з матеріальної власності чи власності, що виражена в правах, а так само включає рухоме чи нерухоме майно та документи, які підтверджують право на таку власність або частку в ній;

• суспільно небезпечне протиправне діяння, що передує легалізації (відмиванню) доходів, — діяння, за яке Кримінальним кодексом України передбачено покарання у вигляді позбавлення волі на строк три і більше років (за винятком діянь, передбачених статтями 207, 212 Кримінального кодексу України) або яке визнається злочином за кримінальним законом іншої держави, і за таке ж саме діяння передбачена відповідальність Кримінальним кодексом України, та внаслідок вчинення якого є незаконно одержані доходи.

Також зазначимо, що методичні рекомендації, стосовно яким саме операціям, виходячи з їх характеристик, необхідно приділяти підвищену увагу (детально ці рекомендації будуть розглянуті у наступних главах, в яких будуть розглядатись питання встановлення програм здійснення внутрішнього фінансового моніторингу та правил проведення внутрішнього фінансового моніторингу) з метою прийняття зваженого рішення працівниками суб'єкту первинного фінансового моніторингу, чи є у них мотивовані підозри, що фінансова операція здійснюється з метою легалізації (відмивання) доходів, наведені у:

- постанові Кабінету Міністрів України і Національного банку України «Про Сорок рекомендацій Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF)»;
- наказі Державного департаменту фінансового моніторингу «Про затвердження Вимог до організації фінансового моніторингу суб'єктами первинного фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії запровадженню в легальний обіг доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму»;
- рішенні Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку «Про затвердження Положення про здійснення фінансового моніторингу учасниками ринку цінних паперів»;
- розпорядженні Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України «Про затвердження Положення про здійснення фінансового моніторингу фінансовими установами».

Отже, враховуючи все наведене, можна зробити такі висновки:

- *перший*, що суб'єкт первинного фінансового моніторингу, під час проведення внутрішнього фінансового моніторингу, з метою виявлення, з'ясовує наявність мотивованих підозр (з урахуванням, зокрема, рекомендацій наведених у вказаних нормативно-правих актах) та самостійно приймає рішення, чи є підстави вважати, що фінансова операція проводиться з метою легалізації (відмивання) доходів;
- *другий*, що, якщо суб'єкт первинного фінансового моніторингу прийме рішення, що такі підозри у нього є, то він повинен зареєструвати таку операцію, як таку, що, за його рішенням, буде підлягати внутрішньому фінансовому моніторингу, та надавати Державному комітету фінансового моніторингу України інформацію про цю фінансову операцію у встановленому порядку (порядок реєстрації фінансових операцій та надання інформації Державному комітету фінансового моніторингу України про фінансові операції буде розглядатись у наступних главах).

Тепер розглянемо питання, які стосуються виявлення суб'єктами первинного фінансового моніторингу фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу.

Одразу зазначимо, що згідно з положеннями Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом» є два види фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу, а саме:

- фінансові операції, що підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу (ознаки таких наведені у статті 11 цього Закону та детально будуть розглянуті у наступних розділах цієї глави);
- фінансові операції, що підлягають внутрішньому фінансовому моніторингу (ознаки таких наведені у ст. 12 цього Закону та теж детально будуть розглянуті у наступних розділах цієї глави).

Стосовно виявлення таких операцій цим законом встановлені наступні вимоги:

- перед або після здійснення фінансової операції суб'єкт первинного фінансового моніторингу з'ясовує можливість віднесення її до фінансової операції, що відповідно до цього закону підлягає фінансовому моніторингу;
- суб'єкт первинного фінансового моніторингу на підставі та на виконання цього закону зобов'язаний забезпечувати виявлення фінансових операцій, що відповідно до цього закону підлягають фінансовому моніторингу.

Отже, однозначно, можна зробити наступні три висновки:

- *перший*, що суб'єкт первинного фінансового моніторингу зобов'язаний забезпечувати виявлення фінансових операцій, що підлягають як обов'язковому так і внутрішньому фінансовому моніторингу;
- *другий*, що суб'єкт первинного фінансового моніторингу зобов'язаний забезпечувати виявлення фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу відповідно саме до цього закону (тобто виявляти операції, які мають ознаки, наведені у ст. 11 та ст. 12 цього Закону);
- *третій висновок*, що з'ясування та виявлення суб'єктом первинного фінансового моніторингу здійснюється на підставі та на виконання саме цього закону (тобто він повинен це робити у спосіб та у межах його прав та обов'язків, наведених саме у цього закону).

Враховуючи ці однозначні положення закону, а також, що відповідно до пункту 2 розділу VII цього Закону, до приведення у відповідність із цим законом закони України, інші нормативно-правові акти діють у частині, що не суперечить цьому закону, вважаємо вкрай необхідним детально розглянути, у наступних розділах, які ж саме операції є фінансовими, а також, які саме із них, відповідно до цього Закону, підлягають обов'язковому або внутрішньому фінансовому моніторингу.

11.2. Особливості виявлення фінансових операцій, що підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу з урахуванням специфіки діяльності суб'єктів первинного фінансового моніторингу

Сама назва операцій «що підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу», можливо, пов'язана з положеннями Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом», якими встановлено, що саме ці операції всіма суб'єктами первинного фінансового моніторингу обов'язково доводяться до відома, обов'язково приймаються на облік та обов'язково досліджуються Державним комітетом фінансового моніторингу України, та можливо логічно пов'язана з наступним визначенням цього Закону:

- **обов'язковий фінансовий моніторинг** — це сукупність заходів Державного комітету фінансового моніторингу України з аналізу інформації щодо фінансових операцій, що надається суб'єктами первинного фінансового моніторингу, а також заходів з перевірки такої інформації відповідно до законодавства України.

Також Кабінет Міністрів України встановлює порядок взяття на облік саме фінансових операцій, що підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу, а суб'єкти первинного фінансового моніторингу на підставі та на виконання цього Закону зобов'язані сприяти працівникам Державного комітету фінансового моніторингу України у проведенні аналізу саме фінансових операцій, що підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу.

Тобто, саме таким операціям цей Закон вимагає приділяти підвищену увагу.

Як вже було зазначено у попередньому розділі, умови, коли операція підлягає обов'язковому фінансовому моніторингу відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом», наведені у ст. 11 цього Закону.

Стаття 11 містить наступне визначення:

- **фінансова операція** підлягає обов'язковому фінансовому моніторингу, якщо сума, на яку вона проводиться, дорівнює чи перевищує 80000 гривень або дорівнює чи перевищує суму в іноземній валюті, еквівалентну 80000 гривень, та має одну або більше ознак, визначених цією статтею.

Отже, фінансова операція підлягає обов'язковому фінансовому моніторингу за наявності одночасно двох обов'язкових умов, а саме:

- перша умова — сума, на яку вона проводиться, дорівнює чи перевищує 80 тисяч гривень (або дорівнює чи перевищує суму в іноземній валюті, еквівалентну 80 тисячам гривень);
- друга умова — ця операція повинна мати хоча б одну ознаку, наведену саме у статті 11 цього закону.

Перелік ознак ми розглянемо пізніше, а зараз важливо відзначити, що дорівнювати мінімум 80 тисячам гривень повинна сума, на яку саме проводиться операція та важливо навести визначення поняття фінансової операції, надане у статті 1 цього закону, а саме:

- фінансова операція – це будь-яка операція, пов’язана із здійсненням або забезпеченням здійснення платежу за допомогою суб’єкта первинного фінансового моніторингу.

Підсумовуючи наведене, вважаємо за важливе підкреслити дві передумови:

- перша, що 80 тисяч гривень – це сума, на яку проводиться платіж (фінансова операція);
- друга, що цей платіж проводиться за участю суб’єкта первинного фінансового моніторингу.

Пояснимо вказане на декількох прикладах.

Якщо, наприклад, за угодою передбачено, що цінні папери коштують 80 тисяч гривень, а торговцем цінними паперами (суб’єктом первинного фінансового моніторингу) була одержана оплата у сумі 40 тисяч гривень, то ця фінансова операція (а саме, платіж за цінні папери) не може підлягати обов’язковому фінансовому моніторингу.

Також, не може підлягати обов’язковому фінансовому моніторингу операція, яку проводить реєстратор цінних паперів (суб’єкт первинного фінансового моніторингу), який відкриває рахунок у цінних паперах в системі реєстру та обліковує на ньому права власності особи на акції прості іменні номінальною вартістю 80 тисяч гривень, придбані особою за 10 тисяч гривень (сума, на яку проводиться операція), хоча він і забезпечує здійснення платежу.

Також не підлягає обов’язковому фінансовому моніторингу операція, яка полягає у безпосередньому розрахунку за придбані цінні папери між продавцем та покупцем, якщо цей платіж проводився без участі торговця цінними паперами (суб’єкт первинного фінансового моніторингу), на будь-яку суму, та, якщо торговець лише забезпечував передачу цінних паперів від продавця покупцю (діяв у якості, наприклад, комісіонера).

Однак, якщо за участю торговця цінними паперами (суб’єкта первинного фінансового моніторингу) за актом передавались від продавця покупцю цінні папери (здійснювався платіж) на пред’явника, не розміщені в депозитарії (наприклад, ощадні сертифікати), покупною вартістю 80 тисяч гривень (сума на яку проводилась операція), то торговець цінними паперами, який забезпечував цей платіж, повинен віднести цю фінансову операцію до такої, що підлягає обов’язковому фінансовому моніторингу.

А у випадку, якщо страхова компанія виплатила фізичній особі страхове відшкодування (здійснила платіж) у сумі 30 тисяч гривень (сума, на яку проведена фінансова операція), а після рішення суду виплатила фізичній особі другу частину страхового відшкодування (здійснила платіж) у сумі 50 тисяч гривень (сума, на яку проведена фінансова операція), обидві ці фінансові операції не підлягають обов’язковому фінансовому моніторингу.

Також у разі, якщо торговець цінними паперами підписав договір доручення, згідно якого в майбутньому він повинен буде придбати цінні папери вартістю 80 тисяч гривень, то фінансова операція поки що не проведена (платежів ще немає, отже фінансова операція не здійснена), але торговець може її виявити до її проведення, як таку, що підлягає обов’язковому фінансовому моніторингу, у разі, якщо вона буде мати хоча б одну ознаку, наведену у статті 11 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом» (наприклад, з тексту угоди відомо, що передбачено придбати цінні папери за готівку).

Далі розглянемо ознаки, наведені у ст. 11 цього Закону, враховуючи, що ознаки, – це перелік різно-рідних характеристик, які може мати фінансова операція, здійснення якої або забезпечення здійснення якої проводить саме суб’єкт первинного фінансового моніторингу, який виявляє фінансові операції, що підлягають обов’язковому фінансовому моніторингу.

Наприклад, розглянемо таку ознаку, як «переказ коштів на рахунок, відкритий у фінансовій установі в країні, що віднесена Кабінетом Міністрів України до переліку офшорних зон».

Стосовно наявності цієї ознаки у фінансової операції необхідно зауважити, що кошти повинні переказуватись саме на рахунок, та цей рахунок (а не місце проживання, або не місцезнаходження особи) повинен бути відкритий у фінансовій установі в країні, що віднесена Кабінетом Міністрів України до переліку офшорних зон, та що вказаний перелік визначений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2003 року № 77-р «Про перелік офшорних зон».

При виявленні, наприклад, ознаки операції, «проведення фінансових операцій з цінними паперами у випадку, коли хоча б одна із сторін є фізичною або юридичною особою, що має відповідну реєстрацію, місце проживання чи місце знаходження в країні (на території), яка не бере участь в міжнародному співробітництві у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму, або однією з сторін є особа, що має рахунок в банку, зареєстрованому у вищезазначеній країні (на вищезазначеній території)», необхідно використовувати розпорядження Кабінету Міністрів України «Про перелік країн (територій), які не беруть участі в міжнародному співробітництві у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму», яке на сьогодні втратило чинність, а отже цю ознаку не можна поки що використовувати.

Стосовно виявлення ознак у фінансової операції, таких як «придбання особою цінних паперів за готівку» або «отримання страхової премії», необхідно зазначити, що законом не визначено, що особа, яка придбає цінні папери або отримує страхову премію в результаті проведення фінансової операції, є, наприклад, клієнтом суб'єкта первинного фінансового моніторингу, або повинна бути відмінною від нього особою, або повинна бути саме суб'єктом первинного фінансового моніторингу. Отже, якщо в результаті проведення фінансової операції забезпечується здійснення за допомогою суб'єкта первинного фінансового моніторингу отримання страхової премії, не залежно від того, хто саме її отримує, то у такої фінансової операції, напевно, є така ознака. Також, зрозуміло, що якщо фінансова операція провадиться за допомогою суб'єкта первинного фінансового моніторингу з метою забезпечення придбання будь-якою особою цінних паперів, в тому числі, можливо, самим суб'єктом первинного фінансового моніторингу або комітентом за його допомогою, та суб'єкту первинного фінансового моніторингу відомо, що ці цінні папери придбаються за готівку, або він одержує чи видає готівку, то така фінансова операція, напевно, має вказану ознаку.

Крім того, необхідно зазначити, що Законом України «Про страхування» визначений термін « страхова премія » та що вона може бути одержана на підставі договорів страхування та перестрахування.

Стосовно виявлення ознак у фінансової операції, таких як « виплата фізичній особі страхового відшкодування », необхідно зазначити, що Законом України « Про страхування » визначена відмінність між страховим відшкодуванням та страховою виплатою, а також, підкреслимо, що це ознака фінансової операції, яка провадиться на користь фізичної особи.

Також зауважимо, що при виявленні ознак фінансової операції необхідно враховувати, чи може взагалі окремий суб'єкт первинного фінансового моніторингу, виходячи із наявних у нього дозволів (ліцензій), здійснювати або забезпечувати здійснення фінансових операцій (платежів за допомогою суб'єкта первинного фінансового моніторингу), які мають окремі ознаки, наведені у цій статті, наприклад, такі:

- переказ коштів у готівковій формі за кордон з вимогою видати одержувачу кошти готівкою;
- зарахування на рахунок коштів у готівковій формі з їх подальшим переказом того самого або наступного операційного дня іншій особі;
- зарахування грошових коштів на рахунок чи списання грошових коштів з рахунка юридичної особи, період діяльності якої не перевищує трьох місяців з дня її реєстрації;
- зарахування грошових коштів на рахунок чи списання грошових коштів з рахунка юридичної особи у випадку, якщо операції на зазначеному рахунку не проводилися з моменту його відкриття;
- відкриття рахунка з внесенням на нього коштів на користь третьої особи;
- переказ особою, за відсутності зовнішньоекономічного контракту, коштів за кордон.

З цього приводу доречно навести, зокрема, наступні вимоги ст. 47 Закону України «Про банки і банківську діяльність»:

- на підставі банківської ліцензії банки мають право здійснювати відкриття та ведення поточних рахунків клієнтів і банків-кореспондентів, у тому числі переказ грошових коштів з цих рахунків за допомогою платіжних інструментів та зарахування коштів на них;
- інші юридичні особи мають право здійснювати такі операції на підставі ліцензії на здійснення окремих банківських операцій.

Враховуючи, що наказ Державного департаменту фінансового моніторингу «Про затвердження Вимог до організації фінансового моніторингу суб'єктами первинного фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії запровадженню в легальний обіг доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму» містить вимогу, що порядок виявлення фінансових операцій, які підлягають фінансовому моніторингу (який є складовою частиною правил проведення внутрішнього фінансового моніторингу та програми його здійснення та розробляється кожним суб'єктом первинного фінансового моніторингу враховуючи особливості саме його діяльності), повинен містити ознаки операцій, які підлягають обов'язковому та внутрішньому фінансовому моніторингу, окремо для кожного виду фінансових операцій, приклади переліків таких ознак будуть наведені разом з прикладами правил проведення внутрішнього фінансового моніторингу та програми його здійснення пізніше для різних видів суб'єктів первинного фінансового моніторингу.

11.3. Особливості виявлення фінансових операцій, що підлягають внутрішньому фінансовому моніторингу з урахуванням специфіки діяльності суб'єктів первинного фінансового моніторингу

Як вже було зазначено у попередньому розділі, умови, коли операція підлягає внутрішньому фінансовому моніторингу відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом», наведені у ст. 12 цього Закону.

Стаття 12 містить наступне визначення:

- фінансова операція підлягає внутрішньому фінансовому моніторингу, якщо вона має одну або більше ознак, визначених цією статтею.

Отже, фінансова операція підлягає внутрішньому фінансовому моніторингу за умови наявності у неї обов'язково хоча б однієї ознаки, наведеної саме у ст. 12 цього Закону, а сума, на яку вона провадиться, не має жодного значення, тобто, сума, на яку провадиться фінансова операція, може, наприклад, бути меншою або перевищувати 80 тисяч гривень.

Інші основні принципи виявлення ознак фінансових операцій, що підлягають внутрішньому фінансовому моніторингу, такі саме як і при виявленні ознак фінансових операцій, що підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу.

Відмітимо, що у цій статті наведено всього три ознаки таких фінансових операцій, а також наведені пояснення, що під цими ознаками розуміється цим Законом, тобто, наведені випадки використання цих трьох ознак, так як самі ознаки мають досить загальний опис.

Наприклад, ознака 1 та її можливий варіант, зокрема, наведений у такому вигляді:

1) заплутаний або незвичний характер фінансової операції, яка не має очевидного економічного сенсу або очевидної законної мети, зокрема:

ж) настання страхового випадку протягом короткого терміну, який визначається спеціально уповноваженим органом виконавчої влади у сфері регулювання ринків фінансових послуг, після укладення страхової угоди.

Враховуючи, що, в цьому випадку, вказаний державний орган, який повинен визначити, що розуміється під «коротким терміном», суб'єкт первинного фінансового моніторингу не може самостійно встановити у своїх правилах проведення внутрішнього фінансового моніторингу та програми його здійснення, що короткий термін це, наприклад, три дні.

Або, наприклад, та саме ознака 1 та її можливий варіант, наведений у такому вигляді:

1) заплутаний або незвичний характер фінансової операції, яка не має очевидного економічного сенсу або очевидної законної мети, зокрема:

е) регулярне укладення особою строкових угод або використання інших похідних фінансових інструментів, особливо таких, що не передбачають поставки базового активу, за фінансовими операціями з одним або кількома контрагентами, результатом чого є постійний прибуток або постійні збитки особи.

Враховуючи, що, в цьому випадку, не вказаний державний орган, який повинен визначити, що розуміється під термітом «регулярне», мабуть, суб'єкт первинного фінансового моніторингу самостійно повинен це зробити, виходячи зі своєї ліцензійної діяльності, наприклад, встановити у своїх правилах проведення внутрішнього фінансового моніторингу та програму його здійснення, що це укладання вказаних угод, на фондовій біржі (яка, наприклад, є суб'єктом первинного фінансового моніторингу, що виявляє такі фінансові операції) особою щоденно, або на кожних торгах на протязі року, тощо.

Або, наприклад, ознака 2 та її можливий варіант, зокрема, наведений у такому вигляді:

2) невідповідність фінансової операції діяльності юридичної особи, що встановлена статутними документами цієї особи, зокрема:

е) разовий продаж (купівля) особою великого пакета цінних паперів, що вільно не обертаються на організованому ринку, за умови, що особа не є професійним учасником ринку цінних паперів і цінні папери не передаються особі в погашення простроченої заборгованості контрагента перед особою.

Зрозуміло, що мається на увазі саме відсутність у статутних документах юридичної особи такого виду діяльності, як продаж (купівля) цінних паперів та неможливість без попушення статуту здійснити вказану операцію, а також пакет цінних паперів повинен бути великим.

Враховуючи, що, в цьому випадку, не вказаний державний орган, який повинен визначити, що розуміється під великим пакетом цінних паперів, мабуть, суб'єкт первинного фінансового моніторингу самостійно повинен це зробити, виходячи зі своєї постійної практики, наприклад, встановити у своїх правилах проведення внутрішнього фінансового моніторингу та програму його здійснення, що пакет цінних паперів вважається великим, коли номінальна вартість цінних паперів, які є предметом купівлі-продажу під час проведення фінансової операції, перевищує 80 тисяч гривень, або перевищує 25% статутного фонду акціонерного товариства, тощо.

Або, наприклад, ознака 3 та її можливий варіант, зокрема, наведений у такому вигляді:

3) виявлення неодноразового здійснення фінансових операцій, характер яких дає підстави вважати, що метою їх здійснення є уникнення процедур обов'язкового фінансового моніторингу, передбачених цим законом, зокрема:

б) передавання особою доручення про здійснення фінансової операції через представника (посередника), якщо представник (посередник) виконує доручення особи без встановлення прямого (особистого) контакту з суб'єктом первинного фінансового моніторингу.

Термін «неодноразове» зумовлює, що передумовою застосування цієї ознаки є наявність попереднє проведеної фінансової операції з такою ознакою. Це може бути, наприклад, внесення реєстратором цінних паперів змін у систему реєстру цінних паперів, стосовно прав власності на цінні папери особи, у разі якщо документи, які є підставою для внесення вказаних змін, були надіслані поштою (у друге) представником вказаної особи, тощо.

Також зауважимо, що при виявленні ознак фінансової операції необхідно враховувати, чи може взагалі окремий суб'єкт первинного фінансового моніторингу, виходячи із наявних у нього дозволів (ліцензій), здійснювати або забезпечувати здійснення фінансових операцій (платежів за допомогою суб'єкт первинного фінансового моніторингу), які мають окремі ознаки, наведені у цій статті.

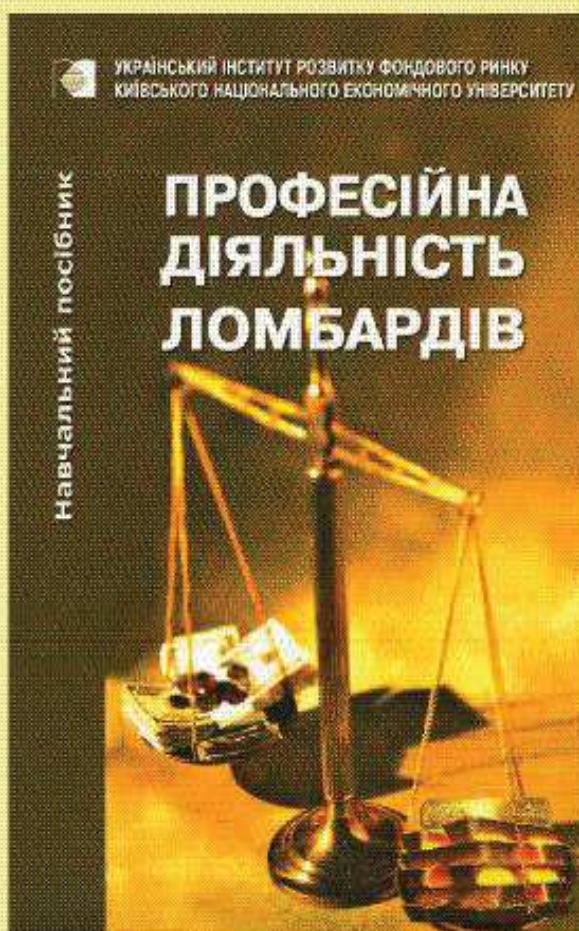
Приклади переліків, для різних видів суб'єктів первинного фінансового моніторингу, ознак фінансових операцій, що підлягають внутрішньому фінансовому моніторингу, також будуть наведені разом з прикладами правил проведення внутрішнього фінансового моніторингу та програм його здійснення у наступних главах.

Література

1. Закон України від 28 листопада 2002 року № 249-IV «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом» (зі змінами та доповненнями).
2. Закон України від 7 березня 1996 року № 85/96-ВР «Про страхування» (зі змінами та доповненнями).
3. Закон України від 20 грудня 2001 року № 2908-III «Про кредитні спілки» (зі змінами та доповненнями).
4. Закон України від 10 грудня 1997 року № 710/97-ВР «Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні» (зі змінами та доповненнями).
5. Закон України від 15 березня 2001 року № 2299-III «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» (зі змінами та доповненнями).
6. Закон України від 9 липня 2003 року № 1057-IV «Про недержавне пенсійне забезпечення» (зі змінами та доповненнями).
7. Закон України від 7 грудня 2000 року № 2121-III «Про банки і банківську діяльність» (зі змінами та доповненнями).
8. Закон України від 23 лютого 2006 року № 3480-IV «Про цінні папери та фондовий ринок» (зі змінами та доповненнями).
9. Закон України від 30 жовтня 1996 року № 448/96-ВР «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» (зі змінами та доповненнями).
10. Постанова Кабінету Міністрів України і Національного банку України від 28 серпня 2001 року № 1124 «Про Сорок рекомендацій Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF)» (зі змінами та доповненнями).
11. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2003 року № 644 «Про затвердження Порядку реєстрації фінансових операцій суб'єктами первинного фінансового моніторингу» (зі змінами та доповненнями).
12. Постанова Кабінету Міністрів України від 20 листопада 2003 року № 1800 «Про затвердження Порядку проведення внутрішнього фінансового моніторингу суб'єктами господарювання, що провадять господарську діяльність з організації та утримання казино, інших гральних закладів, і ломбардами» (зі змінами та доповненнями).
13. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 липня 2003 року № 419-р «Про перелік країн (територій), які не беруть участі в міжнародному співробітництві у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму» (зі змінами та доповненнями).
14. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2003 року № 77-р «Про перелік офшорних зон» (зі змінами та доповненнями).
15. Наказ Державного департаменту фінансового моніторингу від 24 квітня 2003 року № 40 «Про затвердження Вимог до організації фінансового моніторингу суб'єктами первинного фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії запровадженню в легальний обіг доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму» (зі змінами та доповненнями).
16. Наказ Державного департаменту фінансового моніторингу від 13 травня 2003 року № 48 «Про затвердження деяких форм обліку та подання інформації, пов'язаної із здійсненням фінансового моніторингу, та Інструкції щодо їх заповнення» (зі змінами та доповненнями).
17. Наказ Державного комітету фінансового моніторингу України від 5 травня 2006 року № 87 «Про внесення змін та доповнень до деяких наказів Держфінмоніторингу».
18. Рішення Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 4 жовтня 2005 року № 538 «Про затвердження Положення про здійснення фінансового моніторингу учасниками ринку цінних паперів» (зі змінами та доповненнями).
19. Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 5 серпня 2003 року № 25 «Про затвердження Положення про здійснення фінансового моніторингу фінансовими установами» (зі змінами та доповненнями).

навчальний посібник

ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЛОМБАРДІВ

*Леонов Д.А., к.е.н., доц.;
Обушна О.М., к.е.н., доц.;
Хірсін А.В., к.ю.н.;
Волковська В.О., Кіліна Т.В.,
Посохова С.А., Собко М.О.,
Ткаченко С.В., Хоружий С.Г.*

Навчальний посібник підготовлено відповідно до Програм підвищення кваліфікації керівників та головних бухгалтерів ломбардів, розроблених Українським інститутом розвитку фондового ринку та Всеукраїнською Асоціацією ломбардів та погоджених з Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України.

Навчальний посібник стане у пригоді фахівцям ломбардів, урядовцям, науковцям і студентам, які навчаються за напрямом «Економіка та підприємництво»

**З питань придбання навчального посібника звертатись до
Українського інституту розвитку фондового ринку
тел. 456-29-21**